

Χριστιανικές διαβολές κατά της αρχαίας Ελλάδας: Η καταγωγή του Έλληνα κι ο πολιτισμός του (Μέρος 4ο) - Περί θρησκείας (α'): Η αρχαία ελληνική θρησκεία δεν είναι αντιγραφή από την αιγυπτιακή

Σε συνέχεια των προηγούμενων και αφού εξετάστηκε η καταγωγή του Έλληνα με βάση τα κείμενα και την παράδοση που ως προγονική θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «ιερή», αφού είδαμε κάποια στοιχεία περί του ελληνικού αλφάβητου και πώς και γιατί στον ρου της ιστορίας ο Έλληνας μετετράπη σε «Ρωμίο», τώρα θα περάσουμε στο ακανθώδες θέμα της θρησκείας, και θα επιχειρηθεί να δοθεί τεκμηριωμένη απάντηση στους συκοφαντικούς ισχυρισμούς που προβάλλουν οι χριστιανοί κατ' αυτής.

Οι νεο-απολογητές προσπαθούν να στηρίξουν την δήθεν αιγυπτιακή προέλευση της ελληνικής θρησκείας στους ιστορικούς Ηρόδοτο και Διόδωρο τον Σικελιώτη. Αυτό το κάνουν σε αντίδραση του γεγονότος ότι η δική τους θρησκεία όχι μόνο είναι ιουδαϊκής προελεύσεως, αλλά καθαρά αίρεση του Ιουδαϊσμού.

Εισαγωγή

Εντός των παραθέσεων είναι οι απολογητικοί ισχυρισμοί. Όμως, πριν προχωρήσουμε στις απαντήσεις, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε κάποια πράγματα.

1. Οι ανώτερες οντότητες που πίστευαν οι αρχαίοι λαοί συμπεριλαμβανομένου -φυσικά- και του ελληνικού, δεν ήταν για αυτούς κτήμα. Δηλαδή, δεν διεκδικούσαν την αποκλειστικότητα και την πρωτοκαθεδρία. Επίσης, θεωρούσαν ότι οι οντότητες αυτές ήσαν κοινές, άσχετα από τη διαφοροποίηση στο όνομα και σε επιμέρους στοιχεία της λατρείας.

Ο Πλούταρχος, αφού πρώτα διακρίνει τα σύμβολα των θεών και τις δυνάμεις στις

οποίες εφορεύουν από τους ίδιους τους θεούς, μας πληροφορεί: «Αυτά τα ίδια δεν πρέπει βέβαια να εννοήσουμε ως θεούς, διότι δεν είναι κάτι χωρίς νου και χωρίς ψυχή ο θεός, ούτε υποχείριος των ανθρώπων. Με βάση τούτα όμως πιστέψαμε εκείνους, που τα χρησιμοποιούν οι ίδιοι, τα δωρίζουν σε εμάς και μας τα παρέχουν αέναα και διαρκώς, ως θεούς, που δεν είναι άλλοι εδώ κι άλλοι εκεί ούτε βάρβαροι και Έλληνες ούτε νότιοι και βόρειοι. Όπως ο ήλιος, η σελήνη, ο ουρανός, η γη και η θάλασσα είναι κοινά σε όλους, αλλά τα ονομάζουν με διαφορετικές ονομασίες οι διάφοροι λαοί, παρόμοια, μολονότι ένας είναι ο λόγος που τα τακτοποιεί και μια η πρόνοια που τα επιτηρεί, μολονότι, από την άλλη οι δυνάμεις είναι ταγμένες να υπηρετούν όλα τα όντα, έχουν θεσπιστεί σε διαφόρους λαούς διαφορετικές τιμές και ονομασίες για όλα τούτα» (Περί Ίσιδας και Οσίριδος, παρ. 67, σ. 153 Κάκτος τ. 10). Ίσως εκεί να οφείλεται και η ομοιότητα μεταξύ των μυθολογιών των λαών αλλά και η ομοιότητα των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων, όπως λόγου χάρη του Διός (Ελλάδα) και του Ίντρα (Ινδία) ή της Αφροδίτης (Ελλάδα) και της Αστάρτης (Ασσυρία, Μεσοποταμία). Όχι στη στείρα αντιγραφή αλλά στην ουσιαστική αλληλεπίδραση. Δεν υπήρχε λόγος για κάποια θρησκευτική διαμάχη για την «κατοχή» της αλήθειας και όσα συνεπάγονται από αυτό όπως η καταδίκη της διαφορετικής αντίληψης ως «αιρετικής» ή το ξερίζωμα μιας πεποίθησης για μια άλλη. Ωστόσο, με βάση αρχαίους συγγραφείς, υπήρχε η τάση σε κάποιους να προβάλλουν την αρχαιότητα της παραδόσεώς τους έναντι κάποιων άλλων. Αυτό επιχείρησαν οι Αιγύπτιοι έναντι των Ελλήνων, και αυτούς τους ισχυρισμούς όχι μόνο μεταφέρει αλλά και υιοθετεί ο Ηρόδοτος.

2. Πρέπει να επισημανθεί εκ των προτέρων, ότι σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία αλλά και με την επιμαρτυρία ελλήνων συγγραφέων, η ελληνική παρουσία στην Αίγυπτο είναι παλαιότερη από εκείνη όσων στα λεγόμενα «ιστορικά» χρόνια καλούνται Αιγύπτιοι. Διότι:

α) Κατά την μυθολογία, η Ιώ είναι η μητέρα του Επάφου, ο οποίος κατάγονταν από το Άργος και γεννήθηκε στην Αίγυπτο. Ο Έπαφος είχε κόρη την Λιβύη, από όπου πήρε και το όνομά της η ευρύτερη περιοχή από την Αίγυπτο μέχρι τον Ατλαντικό ωκεανό. Η Λιβύη είχε γιούς τον Αγήνορα και τον Βήλο. Από τον Βήλο θα προέλθουν ο Αίγυπτος και ο Δαναός. Η μυθολογία περιέχει πληροφορίες που πρέπει να διερευνηθούν περεταίρω.

β) Κατά τον ιστορικό Διόδωρο τον Σικελιώτη, η αιγυπτιακή ιστορία χωρίζεται στην προδυναστική περίοδο και την δυναστική φαραωνική. Η προδυναστική χωρίζεται με τη σειρά της σε δύο υποπεριόδους: i) το αρχαίο ελληνικό βασίλειο

και ii) την προ-φαραωνική δυναστεία, όπου έχουμε διάφορα αυτόνομα βασίλεια. Γράφει τα εξής: «Μετά τους θεούς, λένε, πρώτος βασίλεψε στην Αίγυπτο ο Μήνας, που δίδαξε τους ανθρώπους να σέβονται τους θεούς και να προσφέρουν θυσίες...» (Ιστορική βιβλιοθήκη, Α΄, 45.1). Οι θεοί έχουν ελληνικά ονόματα. Αυτοί «έκτισαν» πόλεις δίνοντας σε αυτές επίσης ελληνικά ονόματα. Γράφει ξεκάθαρα ότι οι Έλληνες είναι αρχαιότεροι των Αιγυπτίων. «Πρώτα θ' αρχίσουμε με τους βαρβάρους, όχι επειδή τους θεωρούμε αρχαιότερους των Ελλήνων, όπως υποστηρίζει ο Έφορος [...] θ' αρχίσουμε την ιστορία μας από τα γεγονότα της Αιγύπτου» (Ιστορική Βιβλιοθήκη, Α΄, 9.5-6).

Αλλά και ο Αιγύπτιος ιστορικός Μανέθωνας αναφέρει ελληνικά ονόματα που βρίσκονται στους καταλόγους της προκατακλυσμαίας δυναστείας στην Αίγυπτο, όπως Ουρανός, Ήφαιστος, Ήλιος, Αγαθοδαίμων, Ερμής, Βήλος, Πένδωρ, Ερεσιμένης, κ.ά.

Ο Διογένης ο Λαέρτιος, συμφωνώντας με τα παραπάνω, μας πληροφορεί ότι αυτά τοποθετούνται σε προ-κατακλυσμαίες περιόδους. Στην αρχή του έργου του «Βίοι φιλοσόφων», γράφει: «Οι Αιγύπτιοι ισχυρίζονται ότι ο Ήφαιστος, ο γιος του Νείλου, είναι εκείνος που άρχισε την φιλοσοφία, της οποίας πρώτοι διδάσκαλοι υπήρξαν ιερείς και προφήτες. Από αυτόν, έως τον Αλέξανδρο τον Μακεδόνα, πέρασαν 48.863 χρόνια, και έγιναν 373 εκλείψεις ηλίου και 832 σελήνης» (Α΄ βιβλίο, 2). Στον πλατωνικό διάλογο «Κρατύλος», το όνομα «Ήφαιστος» ετυμολογείται ως «φάεος ίστωρ», δηλαδή «βαθύς γνώστης του φωτός», που λέγεται και Φαιστός (407c). Το ίδιο και με την εκδοχή του Ηλίου ως πρώτου βασιλιά.

3. Υπάρχουν μαρτυρίες ότι οι Αιγύπτιοι ιδιοποιήθηκαν την ελληνική γνώση και την παρουσίασαν ως δική τους, εκμεταλλευόμενοι το γεγονός της απώλειας μεγάλου μέρους της εξαιτίας κατακλυσμών και γεωλογικών μεταβολών. Αυτή η άγνοια είχε ως αποτέλεσμα κάποιοι να «...τους λανθάνουν τα κατορθώματα των Ελλήνων, από τους οποίους όχι μόνο η φιλοσοφία, αλλά και το ανθρώπινο γένος άρχισε, διότι τα αποδίδουν στους βαρβάρους» («Βίοι φιλοσόφων» 3). Και λίγο παρακάτω: «Οι Έλληνες, λοιπόν, είναι εκείνοι που δημιούργησαν την φιλοσοφία, της οποίας και αυτό το όνομα δεν αποδίδεται στα βαρβαρικά» (ο. π. 4).

Για παράδειγμα, ο Πλάτων αναφέρει στον διάλογο «Κριτίας», ότι η Σάις ιδρύθηκε από μια θεά που στα Αιγυπτιακά ονομάζεται Νήιθ και στα Ελληνικά Αθηνά. Οι κάτοικοι της αιγυπτιακής αυτής πόλης θεωρούν τους Αθηναίους συγγενείς τους.

Ο Διόδωρος ο Σικελιώτης αναφέρει ότι αυτή η πόλις ήταν αθηναϊκή αποικία. Εκεί διαδραματίστηκε ένας διάλογος ανάμεσα σε έναν ιερέα και τον Σόλωνα, όπου ειπώθηκαν ανάμεσα στα άλλα και αυτά: «Ο ιερέας λοιπόν του είπε: “Δεν θα σου το αρνηθώ, Σόλωνα. Θα σου τα πω όλα. Τόσο για χάρη σου όσο και για χάρη της πολιτείας σου, αλλά κυρίως για χάρη της θεάς που προστάτευσε, έθρεψε και παίδευσε και τον δικό σας και μετά τον δικό μας τόπο, αρχίζοντας από σας χίλια χρόνια πιο πριν, όταν πήρε το σπέρμα για χάρη σας από τη Γη και τον Ήφαιστο. Η διάρκεια του πολιτισμού μας, όπως λένε τα ιερά μας βιβλία, είναι οκτώ χιλιάδες χρόνια. Θα σου μιλήσω λοιπόν με συντομία για τους νόμους και τα υπέροχα έργα των συμπολιτών σου, που έζησαν πριν από εννέα χιλιάδες χρόνια. [...] Η θεά λοιπόν ίδρυσε πρώτα τη δική σας πολιτεία και της χάρισε αυτό το οργανωμένο και τακτικό σύστημα, διαλέγοντας τον τόπο όπου έχετε γεννηθεί, αφού πρόσεξε ότι το καλό κλίμα των εποχών που επικρατεί εκεί θα δημιουργούσε ανθρώπους με εξαιρετική σωφροσύνη. Ως φιλοπόλεμη αλλά και φιλόσοφος, η θεά διάλεξε και κατοίκησε πρώτο τον τόπο που είχε πολλές πιθανότητες να βγάλει ανθρώπους οι οποίοι θα της έμοιαζαν”» (23d-24c)

Στις ιδιοποιήσεις των Αιγυπτίων αναφέρεται ο Πλάτων και στο 20d-24e του ίδιου διαλόγου, και σε συνδυασμό με τον διάλογο «Κριτίας» (109d-110a).

Ο Διόδωρος ο Σικελιώτης στην αρχή του έργου του, γράφει για τη δύναμη και την αξία της ιστορίας και παραδεχόμενος την ανωτερότητα των Ελλήνων έναντι των βαρβάρων που οφείλεται στο λόγο, τη λογική: «[...] η δύναμη της ιστορίας, που εκτείνεται σ' ολόκληρη την οικουμένη, έχει τον χρόνο ακριβώς ο οποίος αφανίζει όλα τ' άλλα, φύλακα που εξασφαλίζει την αιώνια παράδοσή τους στους μεταγενέστερους. Η ίδια επίσης συμβάλλει στο δυνάμωμα του λόγου, κι άλλο καλύτερο απ' αυτό δεν βρίσκει κανείς εύκολα. Γιατί αυτός κάνει ανώτερους τους Έλληνες από τους βαρβάρους και τους πεπαιδευμένους από τους απαίδευτους...» (Α΄, 2.5-6).

Στην συνέχεια, ο ιστορικός αναφέρει όσα ισχυρίζονται οι Αιγύπτιοι, και τα οποία δεν αποτελούν τίποτα παραπάνω από μια προσπάθεια ιδιοποιήσεως των ελληνικών παραδόσεων, ανακατεμένες με δικές τους. Για παράδειγμα, γνωρίζουν τον κατακλυσμό επί εποχής Δευκαλίωνος αλλά θεωρούν ότι αυτός κατέστρεψε σχεδόν τα πάντα, εκτός από τους κατοίκους της νότιας Αιγύπτου. Όπως γνωρίζουμε από τις δικές μας παραδόσεις αλλά και την επιστήμη της γεωμυθολογίας, ο κατακλυσμός εκείνος αφορούσε τη Θεσσαλία και μέρος της Στερεάς Ελλάδας. Συνεπώς, αυτός ο ισχυρισμός δεν αληθεύει, πάνω στον οποίο οι Αιγύπτιοι

στηρίζονταν για να δείξουν ότι από αυτούς ξεκίνησαν τα πάντα. Μέσα σε αυτά που ιδιοποιούνται, είναι και τα σχετικά με την Ίσιδα και τον Όσιρι (που είναι αντίστοιχα η Δήμητρα και ο Διόνυσος), τον Περσέα και τον Ηρακλή, τα περί των Ευμολπιδών και των Ελευσινίων μυστηρίων. Να όμως ποια είναι η απάντηση του Διόδωρου του Σικελιώτη: «Λένε και πολλά άλλα παραπλήσια, πιο πολύ από διάθεση οικειοποίησης παρά από φιλαλήθεια, επειδή, καθώς μου φαίνεται, ισχυρίζονται πως η Αθήνα είναι αποικία τους, επειδή είναι τόσο ένδοξη. Γενικά, οι Αιγύπτιοι λένε πως οι πρόγονοί τους έστειλαν αποικίες σε πολλά μέρη της οικουμένης, τόσο επειδή οι βασιλιάδες τους είχαν υπεροχή όσο και λόγω του υπερβολικά μεγάλου πληθυσμού τους. Δεδομένου όμως ότι δεν φέρνουν κάποια απόδειξη ούτε κάποιος αξιόπιστος συγγραφέας τα παραδίδει, έκρινα τους ισχυρισμούς τους ανάξιους περιγραφής» (ο. π. 29). Άλλο δείγμα ιδιοποίησης της γνώσης είναι το ακόλουθο που αναφέρεται από τον Διόδωρο στο πέμπτο βιβλίο της Ιστορικής Βιβλιοθήκης. «Οι Ηλιάδες, τώρα, που αναδείχθηκαν ανώτεροι απ' όλους, ξεχώρισαν στη μόρφωση και κυρίως στην αστρονομία. Εισηγήθηκαν πολλά σχετικά με τη ναυτιλία και όρισαν τον χωρισμό της ημέρας σε ώρες. Ο πιο προικισμένος απ' όλους ήταν ο Τενάγης που τον σκότωσαν οι αδελφοί του από το φθόνο τους. Όταν αποκαλύφθηκε η συνωμοσία, όλοι όσοι συμμετείχαν στον φόνο έφυγαν. Από αυτούς ο Μάκαρ έφτασε στη Λέσβο, ο Κάνδαλος στην Κω, ενώ ο Ακτίς βάζοντας πλώρη για την Αίγυπτο ίδρυσε τη λεγόμενη Ηλιούπολη, δίνοντάς της το όνομα του πατέρα του· απ' αυτόν έμαθαν και οι Αιγύπτιοι τα θεωρήματα της αστρονομίας. Όταν, όμως, αργότερα έγινε ο κατακλυσμός στους Έλληνες και από τις βροχοπτώσεις χάθηκαν οι περισσότεροι άνθρωποι, μαζί μ' εκείνους συνέβη να καταστραφούν και τα γραπτά μνημεία, και γι' αυτή την αιτία οι Αιγύπτιοι, βρίσκοντας την ευκαιρία, ιδιοποιήθηκαν όλα τα περί αστρονομίας και επειδή λόγω της άγνοιάς τους οι Έλληνες δεν μπορούσαν πλέον να επικαλεστούν τις γραπτές μαρτυρίες, ενισχύθηκε η άποψη ότι πρώτοι οι Αιγύπτιοι ανακάλυψαν τα άστρα. Με τον ίδιο τρόπο, μολονότι και οι Αθηναίοι ίδρυσαν πόλη στην Αίγυπτο, που ονομαζόταν Σάις, το γεγονός αυτό ξεχάστηκε λόγω του κατακλυσμού. Για αυτές, λοιπόν, τις αιτίες, πολλές γενιές αργότερα, ο Κάδμος του Αγήνορα θεωρήθηκε ότι πρώτος έφερε τα γράμματα από τη Φοινίκη στην Ελλάδα· και από τον καιρό του Κάδμου και στο εξής, πίστευαν για τους Έλληνες πως έκαναν πάντα συμπληρωματικές ανακαλύψεις στην επιστήμη των γραμμάτων, καθώς ένα είδος καθολικής άγνοιας κατείχε τους Έλληνες» (Ε', 57.1-5).

Απάντηση στους χριστιανούς νεο-απολογητές

Αφού διευκρινίστηκαν τα παραπάνω, ας προχωρήσουμε σε όσα επικαλούνται οι

νεο-απολογητές.

Παρουσιάζουν λοιπόν τις εξής αναφορές...

Τα ονόματα όλων σχεδόν των θεών ήρθαν στην Ελλάδα από την Αίγυπτο. Ξέρω από τις έρευνες που έκανα ότι ήρθαν απ' έξω και συγκεκριμένα από την Αίγυπτο, διότι τα ονόματα αυτά ήταν γνωστά στους Αιγυπτίους από τα βάθη των αιώνων. Στο πρωτότυπο: «Σχεδόν δε και πάντων τα ονόματα των θεών εξ Αιγύπτου ελήλυθε ες την Ελλάδα. Διότι μεν γαρ εκ των βαρβάρων ήκει, πυνθανόμενος ούτω ευρίσκω εόν. Δοκέω δ' ων μάλιστα απ' Αίγυπτον απίχθαι» (Ηρόδοτος, «Ιστορία» 2,50). Η μετάφραση από το Ηρόδοτος, «Ιστορία #2. Ευτέρπη» (σειρά «Οι Έλληνες» #45), Κάκτος, Αθήνα 1994, σελ. 101.

[Ο Ηρόδοτος δεν εννοεί βέβαια ότι τα ίδια τα ονόματα των θεών του ελληνικού πανθέου ήρθαν από την Αίγυπτο (γνωρίζει τη διαφορά στις ονομασίες τους, π.χ. Άμμων και Ζευς), αλλά ότι οι ελληνικοί θεοί προσδιορίστηκαν και η λατρεία τους εγκαθιδρύθηκε και καθορίστηκε με βάση τους αιγυπτιακούς]

Ολόκληρο το χωρίο έχει ως εξής: «Σχεδόν δε και πάντων τα ονόματα των θεών εξ Αιγύπτου ελήλυθε ες την Ελλάδα. Διότι μεν γαρ εκ των βαρβάρων ήκει, πυνθανόμενος ούτω ευρίσκω εόν· δοκέω δ' ων μάλιστα απ' Αιγύπτου απίχθαι. Ότι γαρ δη μη Ποσειδέωνος και Διοσκούρων, ως και πρότερόν μοι ταύτα είρηται, και Ήρης και Ιστίης και Θέμιος, και Χαρίτων και Νηρηίδων, των άλλων θεών Αιγυπτίοισι αιεί κοτέ τα ονόματα εστί εν τη χώρα. **Λέγω δε τα λέγουσι αυτοί Αιγυπτίοι**, των δε ου φασί θεών γινώσκειν τα πυνόματα, ούτοι δε μοι δοκέουσι υπό Πελασγών ονομασθήναι, πλην Ποσειδέωνος· τούτον δε τον θεόν παρά Λιβύων επύθοντο· ουδαμοί γαρ απ' αρχής Ποσειδέωνος ούνομα έκτηνται ει μη Λίβυες και τιμώνσι τον θεόν τούτον αιεί. Νομίζουσι δ' ων Αιύπτιοι ουδ' ήρωσι ουδέν» (Βιβλίο 2, 50.1- 50.3).

Ο Ηρόδοτος στα επίμαχα αποσπάσματα μεταφέρει τις θέσεις των Αιγυπτίων, τις οποίες φαίνεται να αποδέχεται. Όμως αυτές οι κρίσεις έρχονται σε αντίθεση με άλλες πληροφορίες που προέρχονται από άλλους συγγραφείς. Και εδώ είναι το σφάλμα τού - κατά τα άλλα- πολύ καλού και διδακτικού ιστορικού συγγραφέα.

Αναφέρεται βέβαια στα ονόματα των θεών, ότι αυτά ήλθαν από την Αίγυπτο. Ωστόσο δεν αναφέρεται σε αντιγραφή της ελληνικής θρησκείας από την αιγυπτιακή, γιατί παρακάτω αναφέρεται στις επωνυμίες που έδωσαν στους θεούς μέσω της μυθολογίας ο Όμηρος και ο Ησίοδος. Παρόλα αυτά, οι νεο-απολογητές

στη συνέχεια προσθέτουν ότι ο Ηρόδοτος όταν αναφέρεται στα ονόματα των θεών, εννοεί την...εγκαθίδρυση και τον καθορισμό τους με βάση τους Αιγυπτιακούς. **Πουθενά** όμως δεν αποδίδουν στα σχετικά άρθρα τους ούτε εξηγούν τη φράση του Ηροδότου: «ούτοι εισί οι ποιήσαντες θεολονίην Έλλησι και τοίσι θεοίσι τας επωνυμίας δόντες και τιμάς τε και τέχνας διελόντες και είδεα αυτών σημήναντες» (δεύτερο βιβλίο, 53.2). Διότι αυτό, έστω και αν δεχτεί κανείς την εσφαλμένη και πεπλανημένη άποψη ότι αυτά εισήχθησαν από την Αίγυπτο, δείχνει ότι οι μυθολογίες των δύο αυτών λαών τελικά διαφοροποιούνται και δεν υιοθετήθηκαν αυτούσια.

Λέει το χωρίο ολόκληρο: «*Ησίοδον γαρ και Όμηρον ηλικίην τετρακοσίοισι έτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι και ου πλέοσι· ούτοι δε εισί οι ποιήσαντες θεογογίην Έλλησι και τοίσι θεοίσι τας επωνυμίας δόντες και τιμάς τε και τέχνας διελόντες και είδεα αυτών σημήναντες. Οι δε πρότερον ποιηταί λεγόμενοι τούτων των ανδρών γενέσθαι ύστερον, έμοιγε δοκέειν, εγένοντο. Τούτων τα μεν πρώτα αι Δωδωνίδες ιρείαι λέγουσι, τα δε ύστερα τα ες Ησίοδον τε και Όμηρον έχοντα εγώ λέγω*» (δεύτερο βιβλίο, 53.2- 53.3).

Πέρα από την εσφαλμένη χρονολόγηση που δίνει έμμεσα για τον Ησίοδο και τον Όμηρο, δηλαδή 400 μόνο χρόνια πριν από αυτόν (ενώ υπάρχουν στοιχεία που τους ανάγουν σε πολύ παλαιότερες εποχές), κρατάει τη δική του γνώμη και απορρίπτει τις πληροφορίες που του έδωσαν οι ιέρειες της Δωδώνης σχετικά με το ότι πριν από τον Ησίοδο και τον Όμηρο είχαν προηγηθεί και άλλοι ποιητές που ασχολήθηκαν με θεογονίες. Σε απόδοση, λέει ο Ηρόδοτος: «*Νομίζω ότι ο Όμηρος και ο Ησίοδος έζησαν περίπου 400 χρόνια πριν από μένα, όχι περισσότερο• και αυτοί είναι εκείνοι που έγγραφαν πρώτοι θεογονίες για τους Έλληνες, έδωσαν στους θεούς τα ονόματά τους, μοίρασαν τις τιμές και τις αρμοδιότητές τους και περιέγραψαν την εμφάνισή τους. Όσο για τους ποιητές που λένε ότι υπήρξαν πριν από τον Όμηρο και τον Ησίοδο, πιστεύω πως στην πραγματικότητα έζησαν μετά από αυτούς. Τα πρώτα τα λένε οι ιέρειες της Δωδώνης, τα επόμενα για τον Όμηρο και τον Ησίοδο τα λέω εγώ*».

Για να καταλάβουμε καλύτερα, μας λέει στα προηγούμενα ότι αρχικά οι Έλληνες δεν είχαν θεογονίες. Και εκφράζει την γνώμη του («δοκέω») ότι οι πρώτοι που έφτιαξαν θεογονίες («*οι ποιήσαντες θεογονίην Έλλησιν*») και που έδωσαν τις επωνυμίες («*θεοίσι τας επωνυμίας δόντες*») και τις τιμές και τις τέχνες και που καθόρισαν τα χαρακτηριστικά τους στα γραπτά τους, ήταν ο Ησίοδος και ο Όμηρος. Τι σημαίνει «*τας επωνυμίας δόντες*»; Σημαίνει ότι έδωσαν ονόματα

προσδιοριστικά του εκάστου θεού, με βάση τις ιδιότητές του. Και ότι κλειδί για την αποκωδικοποίηση των θεογονιών τους, είναι αυτές οι επωνυμίες. Από τη λέξη «επωνυμία» (επ + όνομα = δηλαδή, ένα προσδιοριστικό όνομα πάνω σε ένα γενικότερο όνομα), παράγεται το «επώνυμος» που σημαίνει «ο δοθείς, ο απονεμηθείς, ως όνομα έχων ορισμένην σημασίαν» (Μ. Λεξικό Δ. Δημητράκου, τ. ΣΤ΄, σ. 2926).

Στον διάλογο «Κρατύλος» αναλύονται τα θεία ονόματα και γίνεται φανερή η σχέση σημαίνοντος και σημαινόμενου. Δηλαδή, η σχέση του θείου ονόματος με τις εκάστοτε θείες ιδιότητες που δηλώνει. Μάλιστα, ο Σωκράτης ετυμολογεί με βάση τις αρχαίες -σε σύγκριση με την εποχή του(!)- μορφές των ονομάτων της ελληνικής γλώσσας.

Τα ονόματα που εξαιρεί ο Ηρόδοτος και που δεν υπάρχουν από πάντα στην Αίγυπτο είναι τα εξής: Ποσειδώνας, Διόσκουροι, Ήρα, Εστία, Θέμιδα, Χάριτες, Νηρηίδες. Τα ονόματα των άλλων θεών υπάρχουν από πάντα στην Αίγυπτο. Ο Ηρόδοτος μας λέει ότι αυτά τα λένε οι Αιγύπτιοι («λέγω δε τα λέγουσι αυτοί Αιγύπτιοι»). Όταν όμως εξετάσουμε τις ετυμολογήσεις των ονομάτων όπως μας παραδίδονται από τον Πλάτωνα στον «Κρατύλο», διαπιστώνουμε ότι τα πράγματα δεν είναι όπως τα λένε οι Αιγύπτιοι. Στο σημείο αυτό, θα αναφέρουμε τέσσερα παραδείγματα για την σχέση σημαίνοντος και σημαινόμενου, στα ονόματα των θεών. Δύο παραδείγματα από ονόματα τα οποία υποτίθεται ότι παραλάβαμε από τους Αιγυπτίους, και δύο από ονόματα που δεν τα έχουν οι Αιγύπτιοι. Θα δούμε αν υπάρχει σχέση μεταξύ των ονομάτων Άρτεμις, Δήμητρα, Ήρα και Εστία, με τις θείες ιδιότητες που φανερώνουν.

Στον «Κρατύλο» μας δίδονται τρεις ετυμολογήσεις για το όνομα της Αρτέμιδος. α) Από το «αρτεμές», δηλαδή την ακεραιότητα λόγω της παρθενίας της. β) Από το «αρετής ιστορα», δηλαδή την γνώστρια της αρετής, και γ) από το «άροτον μισησάσης», δηλαδή λόγω του ότι εναντιώθηκε στη γονιμότητα μέσω της παρθενίας της (Κρατύλος, 406 b). Για το όνομα «Δήμητρα», από το «διδούσα ως μήτηρ» (404b). Για το όνομα «Ήρα», δίνονται δύο. α) από το «ερατή», δηλαδή αξιαγάπητη, και β) από το «αήρ». Αν επαναλάβει κανείς πολλές φορές το όνομα «Ήρα», προκύπτει το «αήρ». Ο Ζεύς-Κοσμικός Νους νυμφεύεται την Ήρα-Κοσμική Ψυχή (404c). Όπως ο Κρόνος-Χρόνος νυμφεύεται την Ρέα-Ροή, και αποκτούν τέκνα (στις στιγμές) που ο Χρόνος τα τρώει (οι στιγμές χάνονται σε μια αέναη ροή, τη ροή του γίγνεσθαι). Για το όνομα «Εστία», αυτό προκύπτει από τη λέξη «ουσία», η οποία σε άλλη ελληνική διάλεκτο είναι «εσσία» και δηλώνει την «ουσία». Εστία

ονομάζεται η ουσία των πραγμάτων, και από εκεί προκύπτει και το «εστί» που δηλώνει ότι κάτι μετέχει της ουσίας, δηλαδή υπάρχει. Σε παλαιότερη εποχή, οι Αθηναίοι καλούσαν την ουσία «εσσία». Πριν από όλους τους θεούς, οι θυσίες ξεκινούν από την Εστία. Έτσι, εστία είναι η ουσία των πάντων. (401b-c). Αν ήταν ορθά όσα λέει εδώ ο Ηρόδοτος, τότε θα έπρεπε να μην υπάρχει αντιστοιχία ονόματος και ουσίας. Θα έπρεπε τα ονόματα να ήταν τυχαία. Όσα ονόματα θεών δεν γνωρίζουν οι Αιγύπτιοι, νομίζω (λέει ο Ηρόδοτος), ότι ονομάστηκαν από τους Πελασγούς, εκτός αυτό του Ποσειδώνος, το οποίο οι Αιγύπτιοι πήραν από τους Λίβυους. Όμως, αν μελετήσει κανείς τον Κρατύλο, θα δει ότι δεν έχουν έτσι τα πράγματα. Διότι εκεί ετυμολογείται (και) το όνομα του Ποσειδώνος.

Εκτός αυτών, τα ονόματα των θεών ήταν γνωστά στον Ορφέα όπως προκύπτει από τους Ορφικούς ύμνους. Και ο Ορφέας εξελόχευσε τον ιερό λόγο στην Αίγυπτο (Αργοναυτικά Ορφέως, στ. 44). Δηλαδή, εξωτερίκευσε, έδωσε τον ιερό θρησκευτικό λόγο που ενέδρευε μέσα του, στους Αιγυπτίους.

Σε άλλο σημείο του ίδιου έργου, αναφέρεται: «Ήδη γαρ μοι άλεις καμάτων, άλεις έπλετο μόχθων, ως ικόμην επί γαίαν απείριτον ηδέ πόληας, Αιγύπτω, Λιβύη τε βροτίς άνα θέσφατα φαίνων» (στ. 102). Δηλαδή, «Διότι τώρα πλέον μου είναι αρκετοί οι κόποι και οι ταλαιπωρίες που πέρασα διερχόμενος την απέραντη γη και τις πόλεις, αποκαλύπτοντας στους ανθρώπους τους θείους λόγους στην Αίγυπτο και στην Λυβύη».

Το ότι ο Ηρόδοτος κάνει λάθος στο ότι οι Έλληνες πήραν τα ονόματα των θεών από τους Αιγυπτίους, φανερώνεται από το όνομα της Αθηνάς (στα ελληνικά), Νήιθ (στα αιγυπτιακά). Ο Πλάτων μας πληροφορεί ότι είναι η ίδια οντότητα. Αν παίρναμε το όνομα Νήιθ και το κάναμε ελληνικό, τότε αυτό θα έπρεπε να ήταν Νήθα, όπως υποστηρίζει ο γλωσσολόγος Μπαμπινιώτης.

«Με τη «Μαύρη Αθηνά» του Bernal οι απόψεις των αφοκεντριστών διαδόθηκαν ευρύτερα μέχρι που έφτασε να διδάσκεται ότι το όνομα Αθηνά δεν είναι άλλο από το όνομα της Αιγυπτιακής θεότητας Νηίθ! (Γλωσσολογικά, βεβαίως αν συνέβαινε κάτι τέτοιο η ελληνική λέξη θα ήταν Νήθα, τύπος που προφανώς δεν θα είχε καμία σχέση με το πανάρχαιο όνομα Αθηνά, ήδη μυκηναϊκό *atana rotiniya* «Αθηνά πότνια»). Εφτασαν ακόμη να διδάσκουν ότι οι Έλληνες φιλόσοφοι Σωκράτης, Πλάτων, Πυθαγόρας διδάχτηκαν τις φιλοσοφικές τους απόψεις σε σχολές της Αιγύπτου ή ότι ο Αριστοτέλης έκλεψε τη φιλοσοφία του από αιγυπτιακά βιβλία που πήρε από τη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας (η οποία όμως, όπως παρατηρεί

καταλυτικά η *Lefkowitz*, ιδρύθηκε μετά τον θάνατο του Αριστοτέλους!)».

Πώς κατέληξε ο Ηρόδοτος σε αυτά τα συμπεράσματα; Μας το λέει ο ίδιος: «πυθανόμενος ούτω ευρίσκω εόν». «Πυθανόμενος» σημαίνει «μανθάνω κατόπιν ερωτήσεως, ζητώ να μάθω ή εξ ακοής λαμβάνω γνώσιν, πληροφορούμαι, ακούω, γνωρίζω, μαθαίνω» (Μέγα Λεξικό Δ. Δημητράκου, τ. ΙΒ΄, σ. 6350). Από ποιους; Από τους Αιγύπτιους! Και το γράφει...στην ίδια παράγραφο από όπου παραθέτουν οι νεο-απολογητές: «λέγω δε τα λέγουσι αυτοί Αιγύπτιοι».

Ο Πλούταρχος κατακρίνει αυτά τα ατοπήματα του Ηροδότου. Στο «Περί κακοηθείας Ηροδότου», αναφέρει: «Ο δε Ηρόδοτος πολύν χρόνον επένθετο τοις λόγοις αυτού περί της αιγυπτιακής προελεύσεως των Ελληνικών θεών, ώστε πολλούς αναγκάζει νομίζειν ότι ουκ ημείς αυτοί τους θεούς εφεύρομεν, αλλά παρά των βαρβάρων παραλαβόντες» (24 b).

Δηλαδή, «Ο Ηρόδοτος αφιέρωσε πολύ χρόνο στους λόγους του για την αιγυπτιακή προέλευση των ελληνικών θεών, ώστε να αναγκάζει πολλούς να νομίζουν πως όχι εμείς οι ίδιοι ανακαλύψαμε τους θεούς, αλλά τους πήραμε από τους βαρβάρους».

Αλλού, «Ο Ηρόδοτος, ακούσας τους ιερείς των Αιγυπτίων, μάλλον εθαύμασε και επίστευσεν αυτοίς ή εξετάσας τα πράγματα» (25c)

Δηλαδή, «Ο Ηρόδοτος, αφού άκουσε τους ιερείς των Αιγυπτίων, θαύμασε περισσότερο και τους πίστεψε παρά εξέτασε τα πράγματα».

«... σχετικά με τις μυστικές τελετουργίες της Δήμητρας, τις οποίες οι Έλληνες αποκαλούν Θεσμοφόρια (...) ήταν οι κόρες του Δαναού που έφεραν αυτή την τελετή από την Αίγυπτο και δίδαξαν τις Πελάσγιες γυναίκες πώς να την εκτελούν». Στο πρωτότυπο: «Και της Δήμητρος τελετής περί, την οι Έλληνες Θεσμοφόρια καλέουσι [...] αι Δαναού θυγατέρες ήσαν αι την τελετήν ταύτην εξ Αιγύπτου εξαγαγούσαι και διδάξασαι τας Πελασγιώτιδας γυναίκας».

(Ηρόδοτος, «Ιστορία» 2,171). Η μετάφραση από το Ηρόδοτος, «Ιστορία #2. Ευτέρπη», ό.π., σελ. 245.

Ο Δαναός (και κατ' επέκταση οι κόρες του), ήταν ελληνικής καταγωγής, όπως είδαμε παραπάνω. Ωστόσο, ο Ηρόδοτος δεν μας λέει ποιος σύστησε τα Θεσμοφόρια. Για τα Θεσμοφόρια, αναφέρεται στο λεξικό του Ν. Λορέντη: «...συσταθείσα το πρώτον υπό του Τριπτολέμου ή κατ' άλλους υπό του Ορφέως...»

(Λεξικό ιστορικών και μυθολογικών ονομάτων, σ. 201). Αμφότεροι έχουν ελληνικά ονόματα.

Άλλο ένα ηροδότειο χωρίο που επικαλούνται οι νεο-απολογητές για να δείξουν ότι οι Διονυσιακές τελετές είναι εισαγωγή από τους Αιγυπτίους, είναι το ακόλουθο...

«Δεν θα παραδεχτώ ποτέ ότι οι παρόμοιες τελετές που οργανώνονται στην Ελλάδα και την Αίγυπτο είναι το αποτέλεσμα απλής σύμπτωσης -αν αλήθευε αυτό, οι τελετές μας θα είχαν ελληνικό χαρακτήρα και δεν θα είχαν εισαχθεί πρόσφατα στην Ελλάδα. Ούτε θα δεχτώ ποτέ ότι οι Αιγύπτιοι πήραν από τους Έλληνες αυτό ή οποιοδήποτε άλλο έθιμό τους».

Φανταστείτε: ο ίδιος ο Ηρόδοτος ομολογεί ότι οι τελετές αυτές δεν είχαν ούτε καν ελληνικό χαρακτήρα! Στο πρωτότυπο: «Ου γαρ δη συμπεσείν γε φήσω τα τε εν Αιγύπτω ποιούμενα τω θεώ και τα εν τοίσι Έλλησι. ομότροπα γαρ αν ην τοίσι Έλλησι και ου νεωστί εσηγμένα. Ου μεν ουδέ φήσω όκως Αιγύπτιοι παρ' Ελλήνων έλαβον ή τούτο ή άλλο κου τι νόμαιον».

(Ηρόδοτος, «Ιστορίαι» 2,49). Η μετάφραση από το Ηρόδοτος, «Ιστορία #2. Ευτέρπη», ό.π., σελ. 99.

Στην σχετική παράγραφο, ο Ηρόδοτος γράφει: «ήδη ων δοκέει μοι (...) εγώ μεν νυν φημί (...) πυθέσθαι δε μοι δοκέει...».

Αφού λοιπόν υιοθέτησε τις απόψεις των Αιγυπτίων, επόμενο είναι να δοκεί, να νομίζει, και όχι να γνωρίζει. Στην ελληνική γλώσσα έχει τεράστια διαφορά η «δόξα» από την «επιστήμη-γνώση». Ωστόσο, ο Πλούταρχος απαντά: «Τον Διόνυσον ούκ εστί από των Αιγυπτίων ειληφέναι, αλλά Ελληνικόν και τον εξ Ελλάδος γεννηθέντα θεόν, ου η λατρεία και η πομπή ουκ εν τη Αιγύπτω ην ουδέ παλαιά» (Περί Ηροδότου κακοηθείας, 27b).

Δηλαδή: «Ο Διόνυσος δεν έχει ληφθεί από τους Αιγυπτίους, αλλά είναι ελληνικός θεός, γεννημένος στην Ελλάδα, του οποίου η λατρεία και η πομπή δεν υπήρχε ούτε στην Αίγυπτο ούτε παλαιά».

Επίσης, στο «Περί Ίσιδος και Οσίριδος», ο Πλούταρχος εξηγεί γιατί τα ονόματα «Ίσιδα», «Όσιρις», δεν είναι αιγυπτιακά αλλά ελληνικά. Πράγμα που δείχνει την ελληνική επιρροή στους Αιγυπτίους και όχι το αντίθετο.

«Για τούτο χρησιμοποιούν το όνομα Ίσις από το ιέσθαι (προχωρώ ορμητικά) με

γνώση και κινούμαι, διότι είναι κίνηση που διαθέτει ψυχή και φρόνηση. Στην πραγματικότητα, το όνομα τούτο δεν είναι βαρβαρικό, αλλά, όπως για όλους τους θεούς υπάρχει όνομα κοινό που προέρχεται από το θεατός και το θέων (αυτός που τρέχει), έτσι και τη θεά τούτη από την ακριβή γνώση και συνάμα την κίνηση Ίσιδα εμείς, Ίσιδα και οι Αιγύπτιοι αποκαλούν». Για τον Όσιρι, που ο ίδιος ο Πλούταρχος μας λέει ότι ταυτίζεται με τον Διόνυσο, μας λέει: «Ο Όσιρις πάλι έχει όνομα σύνθετο από το όσιος και ιερός, διότι είναι κοινός λόγος ανάμεσα στα πράγματα του ουρανού και του Άδη, από τα οποία συνήθιζαν οι παλιοί να αποκαλούν ιερά τα δεύτερα και όσια τα πρώτα» (Περί Ίσιδος και Οσίριδος, 375c-d). Ο ιστορικός Διόδωρος ο Σικελιώτης αναφέρει μια άλλη εκδοχή του ονόματος. «Λένε επίσης πως ο Όσιρις ενδιαφερόταν για τη γεωργία και πως ανατράφηκε στη Νύσα της Ευδαίμονος Αραβίας κοντά στην Αίγυπτο, όντας γιος του Δία, κι έτσι το όνομά του που έχει στους Έλληνες προκύπτει από τον πατέρα του και από τον τόπο που γεννήθηκε, ονομάζεται, δηλαδή Διόνυσος» (Ιστορική Βιβλιοθήκη, Α 15. 6).

Παρακάτω, μας αναφέρει για την εκστρατεία του Όσιρι (Διονύσου), παίρνοντας μαζί του -μεταξύ των άλλων-, τον Μακεδόνα, τον Πάνα, τον Μάρωνα, τον Τριπτόλεμο.

Αυτό που βλέπουμε είναι ότι πίσω από αυτά βρίσκεται στο παρασκήνιο η ελληνική επιρροή η οποία φανερώνεται μέσα από το ονόματα. Αυτά τα κατάλοιπα δείχνουν τις ελληνικές βάσεις του αιγυπτιακού πολιτισμού, ο οποίος νομοτελειακά στην συνέχεια αναπτύχθηκε ως ένα ξεχωριστό πολιτισμικό γεγονός.

Ο Θουκυδίδης επίσης μας δίνει μια πολύ σημαντική πληροφορία που αποδεικνύει την αρχαιότητα της διονυσιακής λατρείας, και των Ολυμπίων. Στο δεύτερο βιβλίο των «Ιστοριών» στην παράγραφο 15 αναφέρεται στον βασιλιά Θησέα ο οποίος συνένωσε τους κατοίκους της Αττικής σε μια πόλη. Για αυτό και η Αθήνα λεγόταν παλαιότερα και επί το ορθότερο «Αθήναι». Αναφερόμενος στην **προ** του Θησέως εποχή, γράφει: «Πριν από τον Θησέα, πόλη ήταν η σημερινή Ακρόπολη κι ιδιαίτερα η μεριά που βρίσκεται στα ριζά της και βλέπει στο νοτιά. Και να η απόδειξη. Τα ιερά, τόσο της Αθήνας όσο και των άλλων θεών, βρίσκονται πάνω στην Ακρόπολη κι όσα άλλα υπάρχουν έξω απ' αυτήν είναι χτισμένα μάλλον προς αυτήν την πλευρά της πόλης, όπως του Ολυμπίου Διός, του Πύθιου Απόλλωνα, της Γης, του Λιμναίου Διονύσου, προς τιμή του οποίου, τη δωδεκάτη μέρα του μήνα Ανθεστηριώνα, γιορτάζονται τα αρχαιότερα Διονύσια, συνήθεια που την κρατούν ακόμα οι Ίωνες, οι οποίοι κατάγονται από τους Αθηναίους».

Ο άλλος ιστορικός μας, ο Διόδωρος ο Σικελιώτης, τοποθετεί χρονολογικά τον Θησέα εννέα γενεές μετά τον Δευκαλίωνα (ο οποίος επίσης γνώριζε την ολύμπια λατρεία), και πριν τα τρωικά (πρβ. βιβλίο Δ΄ παράγραφος 60 κ εξής). Άλλωστε, το όνομα του Διονύσου διαβάστηκε από τους Βέντρις και Τσάγκουικ σε πινακίδες της Γραμμικής Β΄, μεταξύ των ονομάτων των αρχαίων θεών.

Όπως και ο Ηρόδοτος, την εισαγωγή θεοτήτων από την Αίγυπτο, επιβεβαιώνει και ο Διόδωρος Σικελιώτης (1ος αι. π.Χ.) για τον οποίο μάλιστα γνωρίζουμε πως βρίσκεται σε συμφωνία με τον «Εκαταίο τον Αβδηρίτη, που επισκέφτηκε την Αίγυπτο στις αρχές του τρίτου προ Χριστού αιώνα». Βλ. εισαγωγή στο Διόδωρος Σικελιώτης, «Άπαντα 1 (Βιβλιοθήκης ιστορικής, Βίβλος πρώτη)», Κάκτος, Αθήνα 1997, σελ. 22. Άρα, ο Διόδωρος αποδέχεται και επιβεβαιώνει μια μαρτυρία δύο αιώνες αρχαιότερη, σύμφωνα με την οποία: «...από την Αίγυπτο πήραν όλες τις γνώσεις για τις οποίες θαυμάστηκαν από τους Έλληνες. Ο Ορφέας, για παράδειγμα, πήρε από την Αίγυπτο τις περισσότερες από τις μυστικές τελετουργίες, τις οργανιαστικές τελετές που συνοδεύουν τις περιπλανήσεις του και τη μυθική παράδοση για τις εμπειρίες του στον Άδη. Γιατί η λατρεία του Όσιρι είναι ίδια μ' εκείνη του Διονύσου, ενώ της Ίσιδος είναι πανομοιότυπη με την αντίστοιχη της Δήμητρας και μόνο τα ονόματα έχουν αλλάξει» (Στο πρωτότυπο: «... εξ Αιγύπτου μετενηνέχθαι πάντα δι' ων παρά τοις Έλλησιν εθαυμάσθησαν. Ορφέα μεν γαρ των μυστικών τελετών τα πλείστα και τα περί την εαυτού πλάνην οργανια ζόμενα και την των εν άδου μυθοποιίαν απενέγκασθαι. την μεν γαρ Οσίριδος τελετήν τη Διονύσου την αυτήν είναι, την δε της Ίσιδος τη της Δήμη τρος ομοιοτάτην υπάρχειν, των ονομάτων μόνων ενηλλαγμένων».

(Διόδωρος Σικελιώτης, «Βιβλιοθήκη ιστορική» 1,95). Η μετάφραση από το Διόδωρος Σικελιώτης, «Άπαντα 1...», ό.π., σελ. 271-273).

Οι νεο-απολογητές παρουσιάζουν εδώ ένα χωρίο του Διόδωρου του Σικελιώτη που υποτίθεται ότι συμφωνεί με τις απόψεις του Ηροδότου (τις οποίες, για να μην ξεχνιόμαστε, διαμόρφωσε ρωτώντας τους Αιγυπτίους!). Ακόμα και η παραπομπή που δίνουν είναι λανθασμένη, καθώς αυτά δεν αναφέρονται στο 1,95 αλλά στο 1,96. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι αυτά είναι όσα ισχυρίζονται οι Αιγύπτιοι. Λέει στην πραγματικότητα ο Διόδωρος: «Οι ιερείς των Αιγυπτίων ιστορούν από τις καταγραφές στα ιερά τους βιβλία ότι τους επισκέφτηκαν τα παλαιά χρόνια ο Ορφέας, ο Μουσαίος, ο Μελάμπους και ο Δαίδαλος, καθώς και ο ποιητής Όμηρος και ο Λυκούργος ο Σπαρτιάτης, ο Σόλων ο Αθηναίος και ο φιλόσοφος Πλάτων, ήλθε

επίσης ο Πυθαγόρας ο Σάμιος και ο μαθηματικός Εύδοξος, καθώς επίσης ο Δημόκριτος ο Αβδηρίτης και ο Οινοπίδης ο Χίος. Τεκμήρια της επίσκεψης όλων τούτων δείχνουν για άλλους τα αγάλματά τους και για άλλους τοποθετήσεις ή κτήρια που φέρουν το όνομά τους, και φέρνουν αποδείξεις από τον τομέα της γνώσης που υπηρέτησε ο καθένας τους, βγάζοντας το συμπέρασμα πως από την Αίγυπτο πήραν όλες τις γνώσεις για τις οποίες θαυμάστηκαν από τους Έλληνες. Ο Ορφέας, για παράδειγμα, πήρε από την Αίγυπτο τις περισσότερες από τις μυστικές τελετουργίες, τις οργανιστικές τελετές που συνοδεύουν τις περιπλανήσεις του και τη μυθική παράδοση για τις εμπειρίες του στον Άδη. Γιατί η λατρεία του Όσιρι είναι ίδια μ' εκείνη του Διονύσου, ενώ της Ίσιδος είναι πανομοιότυπη με την αντίστοιχη της Δήμητρας και μόνο τα ονόματα έχουν αλλάξει».

Είναι λοιπόν, ισχυρισμοί και συμπεράσματα των Αιγυπτίων ιερέων. Όχι του Διοδώρου, του οποίου είδαμε τις πραγματικές θέσεις. Όσα ισχυρίζονται οι Αιγύπτιοι έχουν όμως αντίφαση. Διότι, ποτέ δεν τιμούν οι δάσκαλοι τους μαθητές, και ο ανώτερος τον υποδεέστερο. Επίσης, πως είναι δυνατό να πήραν όλες τις γνώσεις από τους Αιγυπτίους, απλά και μόνο επισκεπτόμενοι αυτούς και όχι μένοντας εκεί; Όμως, όταν πλέον στα ιστορικά χρόνια ο Θαλής ο Μιλήσιος επισκέφτηκε την Αίγυπτο, κατάφερε να μετρήσει το ύψος της μεγάλης πυραμίδος εισάγοντας την μαθηματική αναλογία. Κάτι άγνωστο στους Αιγυπτίους σοφούς. Ακόμα, οι νεο-απολογητές στο άρθρο τους παραπέμπουν στην εισαγωγή του Κάκτου, και παραθέτουν ένα μικρό κομματάκι (που παρατίθεται παραπάνω), αφού πρώτα (με δικά τους λόγια) μιλούν για **δήθεν** συμφωνία Ηροδότου-Διοδώρου-Εκαταίου. Στην σελίδα από τον τόμο του Κάκτου που παραπέμπουν, **δεν** λέει κάτι τέτοιο. Είναι μια εισαγωγή που μας λέει από πού αντλεί ο Διόδωρος τις πληροφορίες που μας παρέχει. Θα σας παραθέσω ολόκληρο το σχετικό απόσπασμα, διότι η φιλολογική ομάδα του Κάκτου αναφέρει κάτι για τον Ηρόδοτο **που δεν βολεύει καθόλου** τους νεο-απολογητές. «Γι' αυτό το πρώτο βιβλίο αντλεί τις περιγραφές του από τον Εκαταίο τον Αβδηρίτη, που επισκέφτηκε την Αίγυπτο στις αρχές του τρίτου προ Χριστού αιώνα, για τις συνήθειες των Αιγυπτίων, από τον Αγαθαρχίδα τον Κνίδιο, ιστορικό και γεωγράφο του δεύτερου προ Χριστού αιώνα, για τα γεωγραφικά στοιχεία και ειδικότερα για την περιγραφή του Νείλου, και τον Ηρόδοτο. Αναφέρει επίσης λεγόμενα ιερέων της Αιγύπτου και κατοίκων της Αιθιοπίας, πράγμα που δείχνει πως είναι πολύ πιθανό πολλές από τις λεπτομέρειες που παραθέτει να προέρχονται από προσωπικές παρατηρήσεις και έρευνες. Την εποχή που επισκέφτηκε ο ίδιος την Αίγυπτο, επίσημη γλώσσα της χώρας ήταν η Ελληνική, ήδη από τριακόσια περίπου χρόνια, και αυτή χρησιμοποιούσαν στις

ανώτερες τάξεις, πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα να μην κινδυνεύει να παραπλανηθεί από ιερείς και διερμηνείς, όπως ο Ηρόδοτος» (Εισαγωγή στον Διόδωρο Σικελιώτη, τ. Α΄, σ. 22).

Καταλάβετε; Ο Ηρόδοτος γράφει ό,τι γράφει, διότι παραπλανήθηκε από τους Αιγυπτίους! Διότι όλη του η έρευνα εξαντλήθηκε στο «πυρηνόμενος» και στο «ως εμοί δοκέει». Τόσο απλά.

Εκτός των παραπάνω, είναι αστείοι οι ισχυρισμοί των νεο-απολογητών για τις τάχα θέσεις του Διοδώρου, από την στιγμή που ο ίδιος ο Διόδωρος είναι καταπέλτης εναντίων των αιγυπτιακών ιδιοποιήσεων.

Επίσης, οι δύο ιστορικοί συμφωνούν μαζί με τον Ηρόδοτο για την εισαγωγή των πρωτόγονων διονυσιακών τελετών:

«...οι Έλληνες, παίρνοντας από την Αίγυπτο τα όργια και τις εορτές του Διονύσου, τιμούν το γεννητικό μόριο τόσο στα μυστήρια τους όσο και στις τελετουργίες και θυσίες προς τιμήν του θεού και το ονομάζουν φαλλό» (Στο πρωτότυπο: «Διό και τους Έλληνας, εξ Αιγύπτου παρειληφότας τα περί τους οργιασμούς και τας Διονυσιακάς εορτάς, τιμάν τούτο το μόριον εν τε τοις μυστηρίοις και ταις του θεού τούτου τελεταίς τε και θυσίαις, ονομάζοντας αυτό φαλλόν».

(Διόδωρος Σικελιώτης, «Βιβλιοθήκη ιστορική» 1,22). Η μετάφραση από το Διόδωρος Σικελιώτης, «Άπαντα 1...», ό.π., σελ. 81).

Και εδώ έχουμε ισχυρισμούς των Αιγυπτίων που παρουσιάζονται ως δήθεν του Διοδώρου και του Εκαταίου. Επομένως ισχύει ότι έγραψα παραπάνω. Όσον αφορά τον φαλλό, αυτός λειτουργεί ως σύμβολο σε πολλές αρχαίες μυσταγωγικές λατρείες. Οι αρχαίοι δεν δίστασαν να πάρουν το συγκεκριμένο μέλος του ανθρωπίνου σώματος, να το κάνουν σύμβολο, και να αποδώσουν σε αυτό ολόκληρη την ιερή γονιμοποιό δύναμη της φύσης.

Συνεχίζουν...

Μια ακόμη σημαντική πληροφορία προκύπτει από σχόλιο στα «Αργοναυτικά» του Απολλώνιου Ροδίου (IV, 257-262c) το οποίο ξεκάθαρα αναφέρεται σε δώδεκα [ιβ] θεούς της Αιγύπτου ως προστάτες των ζωδιακών συμβόλων: «Ίππυς δε τους Αιγυπτίους πρώτους γεγενήσθαι στοχάζεται εκ της του αέρος κράσεως και εκ του γονιμώτατον είναι το του Νείλου ύδωρ. γεγονέναι δε αυτούς φησιν ο

Απολλώνιος προ του πάντα τα άστρα φανήναι. καθό την τε φύσιν κατανοήσαι αυτών δοκούσι και τα ονόματα θείναι, και τα μεν ιβ [12] ζώδια θεούς βουλαίους προσηγόρευον».

Ηρόδοτος: *δυώδεκά τε θεών επωνυμίας έλεγον πρώτους Αιγυπτίους νομίσαι και Έλληνας παρά σφέν αναλαβείν, βωμούς τε και αγάλματα και νηούς θεοίσι απονείμαι σφέας πρώτους και ζώα εν λίθοισι εγγλύψαι» (Βιβλίο δεύτερο, 4.2)*

«Επίσης, έλεγαν πως οι Αιγύπτιοι πρώτοι ονόμασαν τους δώδεκα θεούς και ότι από αυτούς οι Έλληνες πήραν τα ονόματα· πρώτοι αυτοί έστησαν βωμούς, αγάλματα και ναούς για τους θεούς, και πρώτοι λάξευσαν ζώα σε πέτρες».

Καταρχήν, οι θεοί δεν ήταν μόνοι οι δώδεκα ολύμπιοι. Στους σωζόμενους ορφικούς ύμνους, στους ομηρικούς, στον Ησίοδο, αλλά και κατ' επέκταση σε όλη την αρχαία ελληνική γραμματεία, παρουσιάζονται πολλοί περισσότεροι. Συνεπώς η εμμονή των απολογητών στο λεγόμενο «δωδεκάθεο» ως απόδειξη ότι είναι παρμένο από την αιγυπτιακή παράδοση δεν ευσταθεί.

Κατά δεύτερον, ο αστρονόμος Κ. Χασάπης, μετά την μελέτη του Ορφικού έργου, γράφει: *«Υπό των Ορφικών είναι γνωστή η ζωδιακή ζώνη» (Ορφικά, Ι. Πασσάς, σ. 60)*. Ο Ι. Πασσάς σχολιάζει ότι οι μεσοποτάμιοι λαοί κατά την δεύτερη χιλιετηρίδα πλην, χρησιμοποιούσαν τρεις δρόμους για την πορεία τους, καθορίζοντας μια ευρεία ζώνη στον ουρανό. Αργότερα άρχισαν να προσδιορίζουν την ετήσια κίνηση του ηλίου, χρησιμοποιώντας ορισμένους λαμπρούς αστέρες. Μετά, όρισαν την ζωδιακή ζώνη. Αυτά μαρτυρούνται από πινακίδες που βρέθηκαν στην Νινευή και που χρονολογούνται πριν το 600 πλην. Από την εποχή του Καμβύση (523 πλην), ο ζωδιακός εμφανίζεται χωρισμένος σε 12 ζώδια. Σύμφωνα με τον αστρονόμο Tatou που αναφέρει ο Ι. Πασσάς, *«πρέπει να απορρίψωμεν την άποψιν ότι ο ζωδιακός ήτο Αιγυπτιακής προελεύσεως»*. Σύμφωνα με αυτόν, από εκείνους το δανείστηκαν οι Έλληνες. Παρόλα αυτά, όπως απέδειξε ο Κ. Χασάπης, οι Ορφικοί γνώριζαν τον ζωδιακό τουλάχιστον 1000 χρόνια νωρίτερα από την εποχή του Καμβύση. Άλλο ένα πολύ σημαντικό στοιχείο, είναι ότι η θέση ότι οι Αιγύπτιοι εισήγαγαν πρώτοι τον ζωδιακό, στηρίζεται στην ανεύρεση στην Τεντυρίδα και το Έσνε δύο παραστάσεων του ζωδιακού, που ανάγονται όμως στους ελληνιστικούς χρόνους! Από τότε, σύμφωνα με τον Tatou, *«έπαυσε να γίνεται συζήτησις περί Αιγυπτιακής καταγωγής του ζωδιακού, εφ' όσον απεδείχθη πλέον, ότι αι παραστάσεις αύται έχουν δεχθή την επίδρασιν από τας Ελληνιστικάς αντιλήψεις»*.

Άλλη μια μαρτυρία ότι ο Ελληνισμός επηρέασε την Αίγυπτο και όχι το αντίθετο.

Και συνεχίζει ο αστρονόμος, «τα 12 ζώδια ήσαν άγνωστα εις τους Αιγυπτίους προ της Ελληνιστικής περιόδου». Οι Αιγύπτιοι χρησιμοποιούσαν το σύστημα των δεκάδων, κατά το οποίο μια ισημερινή ζώνη του ουρανού διαιρούνταν σε 36 ίσα μέρη, και όχι 12. Οι δεκάνοι είτε ήταν μεμονωμένοι λαμπροί αστέρες, είτε αθροίσματα αστέρων, είχαν ονομασίες εντελώς διαφορετικές προς την ελληνική ονομασία των ζωδίων. Οι δέκανοι εμφανίζονται γύρω στο 2100 προ για πρώτη φορά. Και καταλήγει ο Ι. Πασσάς, «Η ευρεία ισημερινή ζώνη των δεκάνων ήτο λοιπόν άσχετος προς την ζωδιακήν».

Κατά τρίτον, υπάρχουν μαρτυρίες ότι **ο Ορφεύς είναι παλαιότερος του Ομήρου**. Εφόσον γνώριζε τα περί των Ολυμπίων πριν τον Όμηρο, σημαίνει ότι ο Όμηρος δεν ήταν ο πρώτος που έγραψε σχετικά. Αυτό δεν υποστηρίζεται μόνο από εθνικούς συγγραφείς αλλά και από χριστιανούς.

Αναφέρει ο Κύριλλος Αλεξανδρείας: «Για τον Ορφέα, λοιπόν, τον γιο του Οιάγρου λένε πως υπήρξε ο πιο θεοφοβούμενος από τους άλλους και προκατέλαβε την ποιητική του Ομήρου, επειδή άλλωστε ήταν και παλαιότερος στην εποχή» (Migne 76, σ. 54).

Ο γραμματικός και μελετητής των κλασικών κειμένων, Ι. Τζέτζης, αναφέρει: «Υποστηρίζω ότι ο ίδιος ο Όμηρος είναι μαθητής περισσότερο του Ορφέα παρά του Προπανίδα» (Εξήγησις εις Ιλιάδα).

Ο Κλήμης ο Αλεξανδρείας: «Και ο Όμηρος φαίνεται να μιλάει για πατέρα και γιο. [...] Και πριν από αυτόν και ο Ορφέας» (Στρωματείς Ε, 14.116).

Σέξτος Εμπειρικός «Προς μαθηματικούς», «Δεν είναι αποδεκτός απ' όλους τους παλαιούς ο Όμηρος ως ποιητής αρχαιότερος όλων. Μερικοί μάλιστα λένε ότι ο Ησίοδος προηγείται αυτού χρονικώς, όπως και ο Λίνος και ο Ορφεύς και ο Μουσαίος και πολλοί άλλοι» (I 203).

Ιουλιανού λόγοι VII 215B: «Άλλως τε, είναι γνωστοί και επιφανείς πολλοί από τους φιλοσόφους και τους θεολόγους που έκαμαν αυτό το έργο, όπως βεβαίως, ο Ορφεύς, ο αρχαιότατος».

Ευσέβιος ευαγγελική προπαρασκευή (Χ 4): «χωρίς αμφιβολία, οι ίδιοι οι Έλληνες υποστηρίζουν ομοφώνως ότι, μετά βεβαίως τον Ορφέα και τον Λίνο και τον Μουσαίο, που ήσαν ασφαλώς οι παλαιότεροι όλων ανεξαιρέτως των θεολόγων και πρώτοι αυτοί ίδρυσαν και εισήγαγον ως δόγμα και σύστημα προς αυτούς την

πολύθεη πλάνη».

Πρόκλος υπόμνημα εις Πλάτωνος πολιτεία Ι, 72: «...ο Όμηρος και ο Ησίοδος παρέδωσαν λόγους περί των θεών, και πριν από αυτούς ο Ορφέας...».

Κατά τέταρτον, ο Ορφεύς δίδαξε τους Αιγυπτίους όπως είδαμε από τα «Αργοναυτικά».

Για να υποστηρίξουν την άποψη ότι η ελληνική θρησκεία ήταν αντιγραφή της αιγυπτιακής και ότι είχε πολλά δάνεια από αυτήν, προτάσσουν επίσης την δήθεν ομοιότητα στο ζήτημα της αντίληψης για τους θεούς με τη μορφή ζώων. Και για αυτό χρησιμοποιούν τα κάτωθι:

Από τον Πλούταρχο...

«Γιατί οι γυναίκες των Ηλείων, όταν ψάλλουν ύμνους στον Διόνυσο, τον παρακαλούν να έρθει σ' αυτές με πόδι ταύρου; Ο ύμνος έχει ως εξής: Έλα, ήρωα Διόνυσε, / στον ιερό ναό των Ηλείων, / μαζί με τις Χάριτες, / στον ναό, με το ταυρίσιο πόδι σου, σπεύδοντας. Μετά τραγουδούν δυο φορές: "Άξιε ταύρε"». Στο πρωτότυπο: «Διά τι τον Διόνυσον αι των Ηλείων γυναίκες υμνούσαι παρακαλούσι βοέω πόδι παραγίνεσθαι προς αυτάς; έχει δ' όντως ο ύμνος Ελθείν, ήρω Διόνυσε, / Αλείων ες ναόν / αγνόν συν Χαρίτεσσιν. / ες ναόν τω βοέω ποδι θύων. είτα δις επάδουσιν "άξιε ταύρε"» (Πλούταρχος, «Αίτια Ελληνικά» 299b). Η μετάφραση από το Πλούταρχος, «Ηθικά», τόμ. 8 (σειρά «Οι Έλληνες» #350), Κάκτος, Αθήνα 1995, σελ. 207.209.

Από τον Όμηρο: «βοώπις πότνια Ήρη» (βοώπις= η έχουσα οφθαλμούς βοός, η βοϊδομάτα).

Και γενικότερα τις παραστάσεις των θεών με ζωόμορφα χαρακτηριστικά, όπως ο Πάνας.

Τέλος το χωρίο του Ηροδότου...

«Στην Ελλάδα, ο Ηρακλής, ο Διόνυσος κι ο Πάνας θεωρούνται οι νεότεροι θεοί. Στην Αίγυπτο, αντίθετα, ο Πάνας είναι πολύ αρχαίος...» (Στο πρωτότυπο: «Εν Έλλησι μεν νυν νεώτατοι των θεών νομίζονται είναι Ηρακλής τε και Διόνυσος και Παν, παρ' Αιγυπτίοισι δε Παν μεν αρχαιότατος...».

(Ηρόδοτος, «Ιστορίαι» 2,145). Η μετάφραση από το Ηρόδοτος, «Ιστορία #2. Ευτέρπη», ό.π., σελ. 213.

Είναι βέβαια εξωφρενικό να κατηγορεί κάποιος κάποιον άλλο για «αντιγραφή», όταν ο ίδιος έχει αντιγράψει όλον τον κόσμο για να στήσει τη θρησκεία του, και να έρχεται μετά και να λέει ότι αυτή είναι προϊόν, θείας αποκάλυψης! Απύθμενο θράσος. Ας δούμε τι γράφει ο Πλούταρχος: «Τούτο έχουν πάθει κυρίως οι Αιγύπτιοι σχετικά με τα ζώα που τιμούν. Οι Έλληνες, ως προς αυτά τουλάχιστον, σωστά μιλούν και πιστεύουν πως το περιστέρι είναι το ιερό ζώο της Αφροδίτης, το φίδι της Αθηνάς, ο κόρακας του Απόλλωνα κι ο σκύλος της Άρτεμης, όπως λέει ο Ευριπίδης: “Σκύλος θα γίνεις, ομοίωμα της Εκάτης που φέρνει το φως” λ. Οι περισσότεροι Αιγύπτιοι όμως, με το να λατρεύουν τα ίδια τα ζώα και να τα ακολουθούν ως θεούς, δεν έχουν μόνο καλύψει τις ιερές τελετές με στοιχεία που προκαλούν γέλιο και χλευασμός -πράγμα εξ άλλου που είναι το μικρότερο κακό που προκύπτει από τη βλακεία τους· εμφυτεύεται όμως στο μυαλό τους άποψη φοβερή, που οδηγεί τους αδύναμους και άκακους στην άκρατη δεισιδαιμονία, ενώ τους πιο δυναμικούς και πιο θρασείς ωθεί σε άθες και ωμές σκέψεις» (Περί Ίσιδος και Οσίριδος, 379d-e). Οι μορφές των ζώων αλλά και ο ανθρωπομορφισμός λειτουργούν καθαρά σε συμβολικό επίπεδο. Υπάρχουν συγγράμματα που τα εξηγούν αυτά, όπως το ίδιο το έργο του Πλουτάρχου αλλά και το «Περί αγαλμάτων» του Πορφυρίου. Τώρα, η πολλή μεγάλη διαφορά με τους Αιγυπτίους, είναι ότι εκείνοι (όχι όμως όλοι) ταύτισαν το ζώο με τη θεότητα, επειδή σύμφωνα με τους τοπικούς λαϊκούς θρύλους τους, κάποια ζώα στάθηκαν προστάτες τους. Περισσότερα πάνω σε αυτό μας αναφέρει ο Διόδωρος ο Σικελιώτης στον πρώτο τόμο της «Ιστορικής Βιβλιοθήκης». Ο Έλληνας θρησκευτής της τότε εποχής, κρατώντας το μέτρο και αποφεύγοντας την υπερβολή, ποτέ δεν ταύτισε τους θεούς του με τα σύμβολά τους. Στα «Αίτια Ελληνικά» διερωτάται ο Πλούταρχος γιατί ο Διόνυσος σχετίζεται με τον ταύρο. Είναι ακριβώς αυτό που παραθέτουν οι νεο-απολογητές παραπάνω, για να πείσουν για τους ισχυρισμούς τους, Στην απάντηση που δίνει ο Πλούταρχος παρακάτω, που δεν την παραθέτουν, ο Πλούταρχος εξηγεί ότι τον προσαγορεύουν «ταύρο», όχι διότι ταυτίζουν τον ταύρο με τον Διόνυσο, αλλά επειδή οι λέξεις «βοέω»/ «βοώπιν»/ «βουγαίον» σχετίζονται με το «μεγάλος». Και επειδή το πόδι του βοδιού είναι αβλαβές ενώ τα κέρατά του επιβλαβή, με αυτόν τον συμβολικό τρόπο, τον παρακαλούν να έλθει πράος και άλυπος. Επίσης, ο Διόνυσος σχετίζεται με τη βλάστηση και το κάρπισμα, στο οποίο συμβάλλει και ο ταύρος/ βόδι, κατά το αλώνισμα και όργωμα της γης. Πολλές φορές, οι απαντήσεις υπάρχουν στα ίδια τα κείμενα που επικαλούνται οι νεο-απολογητές. Δεν ανησυχούν όμως ιδιαίτερα, εφόσον ξέρουν ότι ο μέσος αναγνώστης τους είναι κάπως απίθανο να διαθέτει στο σπίτι του το συγκεκριμένο έργο του Πλουτάρχου και πολύ περισσότερο να το έχει μελετήσει!

Τα ίδια ισχύουν και για τις υπόλοιπες περιπτώσεις.

Στον ισχυρισμό του Ηροδότου ότι οι Πελασγοί δεν ήξεραν τα θεία ονόματα, ότι τα έμαθαν μετά, και από αυτούς τα κληρονόμησαν οι Έλληνες...

Ηρόδοτος, βιβλίο δεύτερο, 52. 1- 3: «Παλιά, οι Πελασγοί θυσιάζαν στους θεούς και προσεύχονταν, αλλά δεν έδιναν κανένα όνομα σε κανέναν από αυτούς, γιατί δεν τα είχαν ακούσει ακόμα. Τους αποκαλούσαν απλώς θεούς, γιατί έβαλαν σε τάξη (κόσμο) όλα τα πράγματα και έλεγχαν όλες τις περιοχές. Αργότερα, όταν πέρασε πολύς καιρός, έμαθαν τα ονόματα των άλλων θεών που ήρθαν από την Αίγυπτο (του Διονύσου πολύ αργότερα). Τότε, πήγαν να πάρουν χρησμό από το μαντείο της Δωδώνης για το αν θα έπρεπε να χρησιμοποιήσουν αυτά τα ονόματα. Και το μαντείο τους έδωσε χρησμό ότι μπορούν να τα χρησιμοποιούν. Από τότε λοιπόν θυσιάζουν στους θεούς με τα ονόματά τους. Και από τους Πελασγούς τα κληρονόμησαν αργότερα οι Έλληνες».

Όμως, έχουμε μαρτυρία από τον Όμηρο ότι ο Αχιλλέας εύχονταν στον Πελασγικό Δία (Ιλιάδα, Π΄, στίχος 233). Έχουμε μαρτυρία από τον Ησίοδο ότι ο Ζευς είχε μαντείο στην Δωδώνη («Γυναικών κατάλογος», απ. 66). Έχουμε τη μαρτυρία του Απολλωνίου του Ροδίου για την Πελασγική Ήρα («Αργοναυτικά», βιβλίο Α΄, 14). Σύμφωνα με τη μαρτυρία του Πausανία, ο Δευκαλίων είχε οικοδομήσει στην Αθήνα το ιερό του Ολυμπίου Διός (Αττικά, 18). Οι Πελασγοί γνώριζαν όχι μόνο το όνομα του Διός και των υπολοίπων θεών, αλλά είχαν αναπτύξει και θεολογικές αρχές που σχετίζονται άμεσα με τη σημασία των θείων ονομάτων (που δηλώνουν τις θείες ενέργειες), αλλά και ανέπτυξαν την τέχνη της μαντικής.

Και συνεχίζει (53:1- 3)...

«Από πού προήλθαν κάθε ένας από τους θεούς, αν υπήρχαν πάντα, και ποια μορφή είχαν, δεν τα γνώριζε κανείς ώσπου, να το πούμε έτσι, μέχρι χθες — δηλαδή πολύ πρόσφατα. Νομίζω ότι ο Όμηρος και ο Ησίοδος έζησαν περίπου 400 χρόνια πριν από μένα, όχι περισσότερο• και αυτοί είναι εκείνοι που έγραψαν πρώτοι θεογονίες για τους Έλληνες, έδωσαν στους θεούς τα ονόματά τους, μοίρασαν τις τιμές και τις αρμοδιότητές τους και περιέγραψαν την εμφάνισή τους. Όσο για τους ποιητές που λένε ότι υπήρξαν πριν από τον Όμηρο και τον Ησίοδο, πιστεύω πως στην πραγματικότητα έζησαν μετά από αυτούς. Τα πρώτα τα λένε οι ιέρειες της Δωδώνης, τα επόμενα για τον Όμηρο και τον Ησίοδο τα λέω εγώ».

Ο Αριστοτέλης στο σύγγραμμά του «Μετεωρολογικά», στο πρώτο βιβλίο, μας λέει ότι ο Όμηρος είναι πρόσφατος αναφορικά με την εποχή που ιδρύθηκε η Μέμφις, δηλαδή το σημερινό Κάιρο. «[...] και το αρχαίον η Αίγυπτος Θήβαι καλούμεναι. Δηλοί δε και Όμηρος, ούτως πρόσφατος ων ως ειπείν προς τας τοιαύτας μεταβολάς· εκείνου γαρ του τόπου ποιείται μνείαν ως ούπω Μέμφιος ούσης ή όλως ή ου τηλικαύτης». Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της αρχαιολογίας, η Μέμφις ιδρύθηκε το 3100 π.κ.ε. Αυτά βέβαια τα χωρία ποτέ δεν θα τα παρουσιάσουν στα άρθρα τους οι νεο-απολογητές γιατί τους χαλάνε την προπαγάνδα.

Οι «προγονικοί» θεοί των Ελλήνων, ήταν οι θεοί των Πελασγών, εφόσον όπως μας λέει ο Ηρόδοτος, το ελληνικό έθνος προέκυψε από την μεγάλη οικογένεια των Πελασγών. Απορρίπτοντας ο Ηρόδοτος την ελληνική μαρτυρία και υιοθετώντας την αιγυπτιακή, όχι μόνο εξαπατήθηκε στο θέμα αυτό αλλά έδωσε την αφορμή στον Πλούταρχο να τον κατηγορήσει -μιλώντας με υπερβολή- για κακοήθεια.

Διομήδης